توراه أور • الباراشات **בראשית** • مامار 5

ולהבין בתוס' ביאור ענין וייצר ה' אלקים את...

لفهمٍ أعمق لمسألة «وصاغ ה' אלקים...»

إهداء تكريمًا لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق

LikuteiTorah.com
الباراشا الحاسيدية
/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/bereishis/5

1 **ולהבין בתוס׳** [בתוספת] **ביאור ענין וייצר ה׳ אלקים את האדם עפר מן האדמה ואח״כ ויפח באפיו נ״ח**

لفهم الأمر بمزيد من الإيضاح، أي قوله: «وصاغ **ה׳ אלקים** (Havayah Elokim) الإنسان من تراب الأرض»، ثم قوله: «ونفخ في منخريه نسمة الحياة»:

שהגוף שלו בתחלתו הי׳ [היה] **בלא נפש עדיין והי׳** [והיה] **דומם מעפר גשמי ואח״כ נתלבשה בו נפש חיה המדברת כו׳ משא״כ בשאר כל הנבראי׳** [הנבראים] **דצומח וחי שגופם ונפשם יצאו כא׳** [כאחד] **מן הארץ כו׳.**

أي إن جسده كان في البداية بلا روح بعد، وكان جمادًا من تراب مادي، ثم تلبّست به النفس الحية الناطقة، إلى آخره؛ بخلاف سائر المخلوقات، النباتية والحيوانية، إذ خرج جسدها ونفسها معًا من الأرض، إلى آخره.

הענין יובן בהקדם דכמו שיש בגשמיות ד׳ בחי׳ דצח״מ [דומם צומח חי מדבר]**. ככה גם ברוחניו׳** [ברוחניות] **נמצאים ד׳ בחי׳ אלו.**

يتّضح الأمر بتمهيد القول إن في العالم المادي أربع مراتب، هي الجماد والنبات والحيوان والناطق؛ وكذلك توجد هذه المراتب الأربع في المجال الروحي.

2 **ועד״מ בנפש האותיות הן בחי׳ דומם שאין בהם גידול כו׳ והמדות הן בחי׳ צומח שהרי התפעלות קטנה בתחלתה מתלהבת אח״כ עד שתהי׳** [שתהיה] **שלהבת עזה כו׳**

على سبيل المثال، في النفس: الحروف هي في مرتبة الجماد، إذ لا نموّ فيها، إلخ؛ والصفات الوجدانية (**מדות**, middos) هي في مرتبة النبات، لأن الانفعال الوجداني الذي يكون ضئيلاً في بدايته يشتعل لاحقاً، حتى يصير لهباً عظيماً، إلخ.

וצמיחותם הוא מן השכל כמו שהצומח גשמי הי׳ [היה] **בתחלה צפון וטמון בארץ ואח״כ יוצא וצומח לחוץ כן המדות הם כלולים ונעלמים תחלה בשכל המולידם ואח״כ יוצאים בגילוי.**

ونموّها ناشئ من العقل؛ فكما أن النبات المادي يكون في البداية مستوراً ومطموراً في الأرض، ثم يخرج وينبت إلى الخارج، كذلك تكون **מדות** في البداية مشمولة ومخفية في العقل الذي يولّدها، ثم تخرج إلى الظهور.

3 **ובנמשל למעלה המל׳ נק׳ דומם וז״א דאצי׳ שהוא המדות נק׳ צומח**

وفي النظير العلوي، تُسمّى الملكوت (**מלכות**, Malchus) «جامدة»، ويُسمّى الوجه المصغّر (**ז״א / זעיר אנפין**, Z'eir Anpin) في عالم الانبثاق (**אצילות**, Atzilus)، وهو الصفات الوجدانية، «نباتيًّا»،

והיינו שצומח מן אימא עלאה שהוא בחי׳ השכל העליון שנק׳ בשם חי כמ״ש בחוה כי היא הית׳ [היתה] **אם כל חי וגם החכ׳** [החכמה] **נק׳ חיה כדכתיב והחכמה תחי׳ כו׳.**

أي إنه ينمو من الأم العليا (**אימא עלאה**, Imma Ila'ah)، التي تمثّل مستوى العقل الأعلى، ويُسمّى هذا المستوى «حيًّا» (**חי**, chai)، كما ورد عن حواء (**חוה**, Chavah): «لأنها كانت أمّ كلّ حيّ»؛ وتُسمّى الحكمة (**חכמה**, Chochmah) أيضًا «حيّة»، كما ورد: «والحكمة تحيي...»، إلخ.

4 **ונמצא שהצומח עם החי הם סמוכים זל״ז** [זה לזה] **בלי דילוג והפסק מדריגה אחרת אמצעית ביניהן והם מתאחדים ומתדבקים זב״ז** [זה בזה] **מצד עצמותן ומהותן**

يتبيّن أن المرتبتين النباتية والحيوانية متجاورتان، من غير قفزة أو فصل بينهما بمرتبة أخرى متوسطة؛ وهما تتحدان وتلتصقان إحداهما بالأخرى بحكم جوهرهما وماهيتهما.

שהרי מתחלה הי׳ [היה] **הצומח כלול בחי ממש שהוא ענין העלם המדות בבחי׳ עבור בהשכל כולד הצפון בבטן האם דירך אמו הוא ממש**

ففي البداية كانت المرتبة النباتية مندرجةً في المرتبة الحيوانية نفسها؛ وهذا هو خفاء الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) في العقل بحالة الحمل (**עבור**, ibbur)، كجنين مستتر في بطن أمه، وهو حرفياً «فخذ أمه».

וגם אח״כ ביציאתן לחוץ עדיין צריכין לאמן הם בימי יניקה שהשכל מחי׳ ומגדל את המדות והוא קיומן ממש.

وحتى بعد ذلك، حين تخرج إلى الخارج، تظل محتاجةً إلى أمها في أيام الرضاعة (**יניקה**, yenikah)؛ فالعقل يحيي الصفات الوجدانية وينمّيها، وهو قوامها بعينه.

5 **ולכן גם בגשמיו׳** [בגשמיות] **במאמר תוצא הארץ נפש חיה יצא גוף הבהמות ונפשותן שהם בחי׳ צומח וחי כאחד מן הארץ על היותן סמוכים ומתאחדי׳ זע״ז** [זה עם זה / זה על זה] **גם בשרשן כנ״ל.**

لذلك، في العالم المادي أيضًا، عند القول: «لتُخرج الأرض كائنات حية»، خرجت أجساد الحيوانات ونفوسها معًا من الأرض، وهي مستويات النبات والحيوان، لأنهما متجاوران ومتحدان أحدهما بالآخر حتى في أصلهما، كما سبق.

משא״כ הדומם רחוק מן החי ביותר שהרי בחי׳ צומח מפסיק ביניהן. ועד״מ האותיות אין להם שייכות כלל להשכל שאינן כמו המדות שהם בערך וסוג קרוב עם השכל.

أما الجماد فبعيد جدًا عن الحيوان، إذ يفصل بينهما مستوى النبات. وللتوضيح بمثال: لا صلة للحروف بالعقل إطلاقًا، فهي ليست كالصفات الوجدانية التي تقارب العقل من حيث النوع والفئة.

וראוי הוא שיהי׳ [שיהיה] **התהוות ההתפעלות מן השכל כמ״ש לפי שכלו יהולל איש. וע״כ הם סמוכים זל״ז** [זה לזה] **כנ״ל.**

ومن الملائم أن ينشأ الانفعال الوجداني عن العقل، كما ورد: «يُمدَح الإنسان بحسب عقله». ولذلك فهما متجاوران، كما سبق.

אבל האותיות הן הנה ממהות וסוג אחר כי הם גשמיים ממש ואין להם שייכות כלל למהות השכל (ועמש״ל [ועיין מה שכתוב לעיל] **בד״ה בכ״ה בכסליו גבי נרות וקטורת)**

لكن الحروف تنتمي إلى ماهية وفئة أخريين، فهي مادية بالفعل، ولا صلة لها إطلاقًا بماهية العقل (وانظر ما كُتب أعلاه في المقالة التي تبدأ بعبارة «في الخامس والعشرين من كسليف»، بشأن المصابيح والبخور).

ולכן גוף האדם שהי׳ [שהיה] **דומם וגולם נתהווה כמו שהוא בלא נפש החיונית כי לא יכלה נפש החיה כלל להתחבר עמו.**

لذلك تكوّن جسد الإنسان، الذي كان جمادًا وكتلة غير متشكلة، على حاله، من دون النفس الحيوية، إذ لم تستطع النفس الحيوانية أن تتصل به مطلقًا.

אמנם אח״כ נתלבשה בו נפש האדם עם היותה בחי׳ מדבר שהוא למעלה בערך גם מן החי.

غير أن نفس الإنسان تلبّست به بعد ذلك، مع أنها من مرتبة الناطق، وهي أعلى مرتبةً حتى من الحيوان.

אבל הענין כי היא הנותנת שבבחי׳ שלמטה מטה ביותר א״א שירד וישפיל א״ע [את עצמו] **שם רק מי שהוא גבוה בערך ביותר**

لكن الأمر هو أن هذا بالذات هو ما يقتضيه: فلا يستطيع أن ينزل ويخفض نفسه إلى أدنى مستوى على الإطلاق إلا من كان أعلى مرتبةً بكثير.

ולכן בגוף שמבחי׳ דומם היותר נמוך במדרגה נתלבשה נפש המדברת הגבוה מכולן משא״כ בצומח שלא נתלבשה בו רק נפש החיה.

لذلك تلبّست النفس الناطقة، وهي أعلاها جميعًا، بجسد من مرتبة الجماد، وهي أدنى المراتب؛ أما النبات، فلم تتلبّس به إلا النفس الحيوانية.

רק שאותה הנפש יצאה כאחד עם הגוף אבל בדומם אינו כן שלא יצאה הנפש המדברת עמו כא' [כאחד] **רק שאח"כ נתלבשה בו כו':**

غير أن تلك النفس خرجت مع الجسد في آن واحد؛ أما في الجماد فليس الأمر كذلك، إذ لم تخرج النفس الناطقة معه في آن واحد، بل تلبّست به بعد ذلك، إلخ.

6 **וביאור כל זה הנה יובן ע"פ ענין ההפרש שבין מלאכים לנשמות. כי הנה המלאכים נק' בשם חיות ובהמות כמ"ש פני ארי'** [אריה] **אל הימין ופני שור מהשמאל כו'.**

سيُفهَم إيضاح كلّ هذا من خلال بيان الفرق بين الملائكة والنفوس. فالملائكة تُسمّى بأسماء الحيوانات، كائنات حيّة (**חיות**, chayos) وبهائم (**בהמות**, behemos)، كما جاء: «وجه أسد إلى اليمين، ووجه ثور إلى اليسار...»، إلخ.

והם מורכבים ג"כ מגוף ונפש ונק' חומר וצורה כמו בנ"א [בני אדם]**. רק שההפרש ביניהם לבנ"א** [לבני אדם] **הוא שגופם רוחני יותר.**

وهم أيضًا مؤلَّفون من جسد ونفس، يُسمّيان مادة وصورة، كما هي الحال لدى البشر؛ غير أن الفرق بينهم وبين البشر هو أن أجسادهم أكثر روحانية.

7 **וכמ"ש הרמב"ן** [הרבי משה בן נחמן] **ע"פ עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט שמרוחניות שני היסודות אלו אש ורוח נעשה גופות המלאכים יש מהן שגויתם מבחי' רוח והוא כמו מחנה מיכאל ויש שמבחי' אש וכמו מחנה גבריאל כו'.**

كما يكتب الرامبان (**רמב"ן**) في تفسير الآية: «يصنع ملائكته رياحًا، وخدّامه نارًا متّقدة»: إن أجساد الملائكة مكوّنة من الجوهر الروحاني لهذين العنصرين، النار والهواء؛ فمنهم من أجسادهم من مستوى الهواء، كمعسكر ميخائيل (**מיכאל**)، ومنهم من أجسادهم من مستوى النار، كمعسكر غابريئيل (**גבריאל**)، وما إلى ذلك.

משא"כ גופות בנ"א [בני אדם] **הם מגשמיות ד' יסודות ארמ"ע** [אש רוח מים עפר]**.**

أما أجساد البشر، فهي مكوّنة من الطبيعة المادية للعناصر الأربعة: النار والهواء والماء والتراب.

אמנם הסבה לזה למה נתנו להם גופות רוחניות מלישראל. כי הנה תכלית הירידה בהשתלשלות העולמות הוא רק כמ"ש ולכבודי בראתיו כו' דהיינו להיות ביטול היש

لكن سبب ذلك — أي لماذا مُنحوا أجسادًا أكثر روحانية من أجساد بني إسرائيل — هو أن غاية الهبوط في سلسلة العوالم الهابطة (**השתלשלות**, hishtalshelus) ليست إلا كما ورد: «ومن أجل مجدي أوجدته...»، أي أن يُبطَل الوجود المتعيّن (**יש**, yesh).

וזהו עיקר ענין עולם התקון יחוד והתכללות אורות וכלים שהן דרך כלל בחי׳ אין ויש

وهذا هو جوهر شأن عالم الإصلاح (**עולם התקון**, Tikkun): اتحاد الأنوار والأوعية (**אורות וכלים**, Oros v'Keilim) واندماجها، وهي، بوجه عام، مستويا اللاشيء (**אין**, ayin) والوجود المتعيّن.

כי האורות הן בחי׳ הארו׳ והמשכות א״ס ב״ה והן בבחי׳ ביטול והכלים הם בחי׳ יש חו״ב [חכמה ובינה] **חו״ג** [חסד וגבורה]**.**

فالأنوار هي مستوى التجليات والامتدادات الصادرة عن اللامتناهي (**אין סוף**, Ein Sof)، تبارك هو، وهي في حالة إبطال الذات؛ أما الأوعية فهي مستوى «الوجود المتعيّن»: الحكمة (**חכמה**, Chochmah) والفهم (**בינה**, Binah)، والإحسان (**חסד**, Chesed) والشدة (**גבורה**, Gevurah).

8 **והנה בעולם התהו לא יכלו הכלים להכיל את האורות דהיינו שלא הי׳** [היה] **היש נכלל ובטל אל האין**

أما في عالم الفوضى (**תהו**, Tohu)، فلم تستطع الأوعية أن تحتوي الأنوار؛ أي إن «الشيء» لم يندمج في «اللاشيء» ولم يُبطل فيه.

ועיקר ענין התקון הוא להיות התכללות האורות עם הכלים וכן להיות התכללות חו״ג [חסד וגבורה] **שמאלא וימינא כו׳ שהוא בחי׳ ביטול היש לאין.**

وجوهر الإصلاح (**תיקון**, Tikkun) هو أن تتداخل الأنوار والأوعية (**אורות וכלים**, Oros v'Keilim) بعضها في بعض، وكذلك أن تتداخل صفتا الإحسان (**חסד**, Chesed) والشدة (**גבורה**, Gevurah)، اليسار واليمين، وما إلى ذلك؛ وهذا هو خضوع «الشيء» لـ«لاشيء».

9 **וגם המלאכים יש להם עבודה זו לבטל היש והגוף שלהם ע״י נשמתם שהיא מבחי׳ אין ונלקחה מחיצוניות הכלים.**

للملائكة أيضًا هذه الخدمة: أن يُبطلوا «الوجود المتعيّن (**היש**, yesh)»، أي أجسادهم، بواسطة نفوسهم، التي هي من مرتبة «اللاشيء (**אין**, ayin)»، وقد أُخذت من البعد الظاهري (**חיצוניות**, chitzoniyus) للأوعية.

וכן גם ישראל צריכין לבטל היש שהוא הגוף הגשמי שלהם ע״י נפשם האלקית שהיא בעצמה א״צ [אין צריך / אינו צריך] **תקון לפי שהיא בבחי׳ אין כו׳ ונלקח׳ מפנימי׳** [מפנימיות / מפנימית] **הכלי׳** [הכלים] **הגבה למעל׳** [למעלה / למעלת] **ממקור מחצב נפשות המלאכים.**

وكذلك يجب على بني إسرائيل أيضًا أن يُبطلوا «**היש**»، أي أجسادهم المادية، بواسطة النفس الإلهية (**נפש האלקית**, nefesh elokis)، التي لا تحتاج هي نفسها إلى أي إصلاح، إذ هي في مرتبة «**אין**»، إلخ، وقد أُخذت من البعد الباطني (**פנימיות**, pnimiyus) للأوعية، وهو أرفع من المنبع الذي نُحتت منه نفوس الملائكة.

10 **ולכך יכולה להפוך ולכבש גם גוף גשמי משא״כ המלאכי׳** [המלאכים] **אילו היה להם גוף גשמי לא היו יכולים להפכו כלל ולהיות בביטול היש אלא היו נופלים ממדרגתם לגמרי.**

ولذلك تستطيع أن تغيّر حتى الجسد المادي وتخضعه؛ بخلاف الملائكة، فلو كان لها جسد مادي لما استطاعت تغييره إطلاقًا، ولا إيصاله إلى إبطال الوجود المستقل (**ביטול היש**, bittul hayesh؛ أي «الشيء» الذي يشعر باستقلاله)؛ بل لهبطت عن مرتبتها تمامًا.

רק נשמות האדם דוקא מצד מעלת נשמתם עלו במחשב׳ [במחשבה / במחשבת] **כו׳ יכולים להפוך גם גוף גשמי.**

إنما تستطيع أرواح البشر وحدها، بفضل علوّ نفوسها — فقد «خطرت في فكر [ה׳]»، إلخ — أن تغيّر حتى الجسد المادي.

11 **וכמשל מדורת אש גדולה שמאירה למרחוק יותר מקטנה כו׳. ונמצא מובן עכ״פ** [על כל פנים] **שגוף ונפש של המלאכים הן קרובים בערך זל״ז** [זה לזה] **ונתהוו כאחד ממש ממקורם היא בחי׳ מל׳ דאצי׳ שהיא אם כל חי דבי״ע**

إنه كالمثل بنار كبيرة تضيء إلى مدى أبعد من نار صغيرة، إلخ. ويتضح على الأقل أن أجساد الملائكة ونفوسهم متقاربان في المرتبة، وقد نشآ حقًّا معًا من مصدرهما، وهو مستوى الملكوت (**מלכות**, Malchus) في عالم الانبثاق (**אצילות**, Atzilus)، الذي هو «أمّ كل حيّ» (**חי**, chai) في [عوالم] الخلق (**בריאה**, Beriah)، والتكوين (**יצירה**, Yetzirah)، والفعل (**עשיה**, Asiyah).

שע״ז נאמר תוצא הארץ נפש חיה פי׳ ארץ העליונה שהיא המל׳ תוצא נפש כל חיה הם המלאכים שנק׳ חיות ויצאו ביחד גופם עם נשמתם

وعن هذا قيل: «لتُخرج الأرض كائنات حيّة» (**נפש חיה**, nefesh chayah)، أي إن الأرض العليا، وهي الملكوت، تُخرج نفس كل حيّ؛ وهؤلاء هم الملائكة الذين يُسمَّون **חיות** (chayos، «كائنات حيّة»)، وقد خرجت أجسادهم مع نفوسهم،

כי הגוף שהוא בחי' צומח הוא אצל וסמוך לבחי' החי כנ"ל שהצומח הי' [היה] **כלול בחי בבחי' עבור כו':**

لأن الجسد، وهو من المستوى النباتي، مجاور للمستوى الحيواني وقريب منه، كما سبق ذكره، إذ كان المستوى النباتي مندرجًا في المستوى الحيواني في طور الحمل، إلخ.

12 **וכמו"כ** [וכמו כן] **יובן גם למעלה יותר בחיון עלאין שהם האבות שהן הן המרכבה והיינו בבחי' אצי' והיו כלולים מתחלה ג"כ בבטן אימא עלאה בחי' עבור ואח"כ יצאו לגילוי.**

وكذلك يُفهَم الأمر في مستوى أعلى أيضًا، في شأن الكائنات الحية العلوية (**חיון עלאין**، chayos elayin)، وهم الآباء — «هم هم المركبة» — أي في مستوى عالم الانبثاق (**אצילות**، Atzilus): فقد كانوا هم أيضًا في البداية كامنين في رحم الأم العلوية (**אימא עלאה**، Imma Ila'ah)، في حال الحمل، ثم خرجوا بعد ذلك إلى الظهور.

ואז הם בבחי' יניקה כו' והיינו ענין צומח וחי הסמוכים זה לזה שנמשכים זמ"ז [זה מזה] **בדרך השתלשלות עו"ע** [עילה ועלול] **כו'.**

ثم يكونون في حالة الرضاعة، إلخ. وهذا هو شأن المستويين النباتي والحيواني المتجاورين، إذ ينساب أحدهما من الآخر بطريق تسلسل العلة والمعلول، إلخ.

משא"כ בחי' הדומם שהיא בחי' המל' היא מובדלת בערך מהם ואינה נמשכת בבחי' השתלשלות עו"ע [עילה ועלול] **כדרך המשכת המדות מהשכל.**

أما مستوى الجماد، وهو مستوى الملكوت (**מלכות**، Malchus)، فهو مباين لهما في المرتبة، ولا ينبثق بطريق تسلسل العلة والمعلول، كما تنبثق الصفات الوجدانية (**מדות**، middos) من العقل.

כי מן החכמה ולמטה הוא בחי' השתלשלות עו"ע [עילה ועלול] **חכ'** [חכמה] **ואח"כ בינה ואח"כ דעת עד שאח"כ נמשכים המדות כו'**

فمن الحكمة (**חכמה**، Chochmah) فما دون، يجري تسلسل العلة والمعلول: الحكمة، ثم الفهم (**בינה**، Binah)، ثم المعرفة (**דעת**، Daas)، حتى تنبثق بعد ذلك الصفات الوجدانية، إلخ.

עד בחי' המל' ולא עד בכלל כי התהוות המל' שהיא בחי' אותיות דבר ה' אינן מסוג וערך הבחינה שלמעלה ממנה עד שיתכן לומר שתהא נמשכת בדרך עו"ע [עילה ועלול]

ويمتد ذلك إلى مستوى الملكوت، من دون أن يشمله. فنشأة الملكوت، وهو مستوى حروف كلمة **ה'**، ليست من جنس المستوى الذي فوقه ولا من مرتبته، بحيث يصح القول إنه ينبثق منه بطريق العلة والمعلول.

וכמשל האותיות הגשמיים שאינן מערך המדות והשכל כו' אלא שהתהוותן הוא מלמעלה יותר והיינו מעצמיות הנפש שקבועים בה כ"ב אותיות אלו.

وهذا يشبه الحروف الجسمانية، فهي ليست من مرتبة الصفات الوجدانية (**מדות**) والعقل، إلخ؛ بل إن نشأتها من مستوى أعلى، أي من جوهر النفس نفسه، حيث هذه الحروف الاثنتان والعشرون ثابتة فيها.

כי הגם דאחה"ע מהגרון כו' היינו שהם באים ומתלבשים במוצאות אלו אבל שרשם בנפש כידוע ומבואר באגה"ק [באגרת הקודש] **ע"פ ויעש דוד שם.**

فمع أن حروف **אחה"ע** (Alef, Ches, Hei, Ayin) تخرج من الحلق، إلخ، فالمقصود أنها تخرج وتتلبّس بمخارج الحروف هذه، لكن أصلها في النفس، كما هو معروف ومبيّن في Iggeres HaKodesh (**אגרת הקודש**)، في شرح الآية: «وصنع داود اسمًا».

13 **ולכן אותיות שוים יכולים להורות על ב' שכליים הפכים רק בשינוי הצרופים בהקדמת ואיחור אות זה מזה**

لذلك، يمكن للحروف نفسها أن تعبّر عن مفهومين متضادين، بمجرد تغيير ترتيبها، بتقديم حرف على آخر أو تأخيره عنه،

אע"פ [אף על פי] **שהן הן אותן האותיות ממש ויהיה שינוי גדול בההשכלה מהפוך להפוך כמו מאש למים שזהו חסד וזהו גבורה כו'.**

مع أنها هي الحروف نفسها بعينها، ومع ذلك يحدث تغير كبير في المفهوم، من طرف إلى نقيضه، مثل النار والماء؛ فهذه هي الإحسان (**חסד**, Chesed)، وهذا هو الشدة (**גבורה**, Gevurah)، وما إلى ذلك.

14 **והטעם מפני שבאמת גוף ועצם האותיות אין להם שייכות למהות השכל כלל עד שיתכן לומר שאותיות אלו שייכים לשכל זה דוקא ולשכל שכנגדו יצטרכו אותיות אחרים**

والسبب هو أن جسم الحروف وجوهرها لا صلة لهما البتة بحقيقة العقل، بحيث يمكن القول إن هذه الحروف تخص هذا المفهوم بعينه، وإن المفهوم المقابل له يحتاج إلى حروف أخرى،

כדרך שהוא במדות שיש שכל נוטה כלפי חסד ואינו נוטה כלפי גבורה ויש שכל נוטה כלפי גבורה כו' לפי שהן נמשכים בבחי' השתלשלות עו"ע [עילה ועלול] **כו'.**

كما هي الحال في الصفات الوجدانية (**מדות**, middos)، إذ يوجد مفهوم يميل نحو الإحسان (**חסד**, Chesed) ولا يميل نحو الشدة (**גבורה**, Gevurah)، ويوجد مفهوم يميل نحو الشدة، إلخ؛ لأن هذه الصفات تنشأ عبر سلسلة من العلة والمعلول، إلخ.

15 **וכמו״כ** [וכמו כן] **למעלה התהוות האותיות אינו בהשתלשלות עו״ע** [עילה ועלול]**. וכמו שהמדות נמשכים מבינה כי אינם מערך זה כו׳.**

وكذلك في الأعلى، لا يكون نشوء الحروف بطريق تسلسل العلة والمعلول، على نحو استمداد الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) من الفهم (**בינה**, Binah)، إذ ليست الحروف من هذه المرتبة، إلخ.

אבל מ״מ לזאת הנה יש בהם מעלה יתירה שהתהוות׳ הוא ממקו׳ יותר עליון שמשם דוקא הוא שיכול להיות השפלה זו להיות התהוות מדת המל׳.

ومع ذلك، فلذلك بالذات لها مزية زائدة: فنشأتها من موضع أعلى، إذ لا يمكن أن يقع هذا التنزّل إلا من هناك — أي نشوء صفة الملكوت.

16 **והוא מ״ש בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה שבחי׳ ארץ נמשכת מהחכמה דוקא שהיא למעלה משכל המושג הנק׳ תבונה שבו כונן שמים שהם המדות.**

وهذا هو ما ورد: «بالحكمة (**חכמה**, Chochmah) أسّس الأرض، وبالفهم (**תבונה**, Tevunah) أقام السماوات»: إن مستوى «الأرض» ينبع على وجه التحديد من **חכמה**، التي تعلو العقل القابل للإدراك، المسمّى **תבונה**، والذي به أقام السماوات، أي الصفات الوجدانية.

אע״פ [אף על פי] **דגם המדות נמשכים מחכ׳** [מחכמה] **היינו ששם הוא מקורם אבל עיקר התהוותם להיות בהתחלקות כמו שהן עתה הוא מן התבונה.**

مع أن الصفات الوجدانية تنبع هي أيضًا من **חכמה**، فالمقصود أن منبعها هناك؛ أما الجانب الأساسي من نشأتها، أي تمايزها على الصورة التي هي عليها الآن، فمن **תבונה**.

כי החכמה נק׳ יו״ד שהיא למעלה מהתחלקות עדיין כנקודה שהיא בלתי מתחלקת כידוע והשפעת המדות משם הוא ג״כ בבחי׳ כללות

لأن **חכמה** تُسمّى حرف اليود (**יו״ד**, Yud)، وهي ما تزال فوق التمايز، كالنقطة التي لا تنقسم، كما هو معلوم؛ وكذلك فإن فيض الصفات الوجدانية منها يكون أيضًا على نحو جامع.

והוא כדמיון חלק הבן שמהאב נמשך טפה א׳ לבד רק שהיא כוללת כל גופו אבל עיקר בנינו בגידול אבריו להיות בציור פרצוף אדם בהתחלקות האברים הוא מהאם ע״י עבור בבטן האם.

وهذا يشبه نصيب الابن: فمن الأب لا تُستمد إلا قطرة واحدة، لكنها تشتمل على جسده كله؛ غير أن الجانب الأساسي من بنائه، أي نمو أعضائه حتى تتشكل هيئة إنسان ذي أعضاء متمايزة، يأتي من الأم، من خلال الحمل في رحم الأم.

17 **וכך הוא ית' כונן שמים שיהיו המדות מתכוננים היטב כפי שצ"ל בבחי' פרצוף הוא בתבונה דוקא**

وهكذا «أقام السماوات»، أي أن تستقر الصفات الوجدانية وتنتظم كما ينبغي، في هيئة متكاملة (**פרצוף**, partzuf)، وذلك من خلال الفهم (**תבונה**, Tevunah) على وجه الخصوص.

והיינו ענין עבור המדות בבינה ואח"כ יש ימי יניקה ומוחין כו' והוא ענין צומח וחי שהם סמוכים זל"ז [זה לזה] **כנ"ל.**

وهذا هو شأن حمل الصفات الوجدانية في الفهم (**בינה**, Binah)، ثم تأتي أيام الرضاعة و[مرحلة] القوى العقلية (**מוחין**, mochin)، وما إلى ذلك؛ وهذا هو شأن النباتي والحيواني، وهما متجاوران، كما ذُكر أعلاه.

משא"כ המל' הנה בחכמה דוקא יסודה ממש וכמ"ש בזוהר אבא יסד ברתא

أما الملكوت (**מלכות**, Malchus)، فإن أساسه يقوم بالحكمة (**חכמה**, Chochmah) ذاتها على وجه الخصوص، كما جاء في **זוהר** (**זוהר**): «الأب (**אבא**, Abba) أسّس الابنة».

דהיינו שכמו שהחכמה נמשכת מאין ליש שלא בדרך השתלשלות. כך גם המל' שהיא בחינת אותיות יש בזה בחי' זו במה שנמשכת ג"כ מבחי' אין שהרי עפ"י [על פי] **השתלשלות לא היה ראוי להיות התהוות האותיות מהשכל או מהמדות כו'**

أي إن الحكمة، كما تنبثق من العدم إلى الوجود لا على سبيل سلسلة العوالم الهابطة (**השתלשלות**, hishtalshelus)، كذلك الملكوت، وهو مستوى أو جانب (**בחינה**, bechinah) الحروف، له هذه الخاصية؛ إذ هو أيضًا ينبثق من مستوى «العدم». فبحسب سلسلة العوالم الهابطة، لا يصح أن تنشأ الحروف من العقل أو من الصفات الوجدانية، وما إلى ذلك.

(ומש"ל [ומה שכתוב לעיל] **דגם חכמה נקרא חי' כמ"ש והחכמה תחיה היינו כי בחכמה יש ב' מדרגות בחי' אבא עלאה והוא יו"ד של שם הוי"ה ח"ע** [חכמה עילאה] **אבל בחינה ב' הוא נק' ישראל סבא ומרומז באות ה' כמ"ש במשנת חסידים מסכת או"א** [אבא ואימא]**.**

(وأما ما قيل أعلاه من أن الحكمة تُسمّى هي أيضًا «حية»، كما ورد: «والحكمة تُحيي»، فذلك لأن في الحكمة مستويين: مستوى الأب العلوي (**אבא עלאה**, Abba Ila'ah)، وهو حرف اليود (**יו"ד**, Yud) من اسم **הוי'**، أي الحكمة العليا؛ أما المستوى الثاني فيُسمّى «**ישראל סבא**»، ويُشار إليه بحرف هي (**ה**, Hei)، كما ورد في Mishnas Chassidim (**משנת חסידים**)، في مسكت «الأب والأم» (**אבא ואמא**, Abba v'Imma).

והנה בחי׳ ה׳ הוא בחי׳ מקור לבחי׳ חי כמש״ל [כמה שכתוב לעיל] **שארבעה אותיות שם הוי״ה הן מקור בחי׳ דצח״מ** [דומם צומח חי מדבר] **לכך בחי׳ זו הב׳ דחכמה נקרא ג״כ חי וזהו והחכמה תחיה אבל בחי׳ ראשונה נקרא מדבר**

والآن، فإن مستوى حرف هي (**ה**) هو مصدر مستوى الحيوان، كما شُرح أعلاه أن الحروف الأربعة لاسم **הוי׳** مصدر مستويات الجماد والنبات والحيوان والناطق. لذلك يُسمّى هذا المستوى الثاني من الحكمة هو أيضًا «حيًّا»، وهذا هو معنى «والحكمة تُحيي»؛ أما المستوى الأول فيُسمّى «ناطقًا».

ולכן אדה״ר [אדם הראשון] **היה גופו דומם ממש. כי יש ב׳ מיני אדם.**

ولذلك كان جسد آدم الأول (**אדם הראשון**, Adam HaRishon) جمادًا حقًّا؛ إذ يوجد نوعان من «آدم».

א׳ הוא בחי׳ שם מ״ה [שם מ״ה] **שנק׳ אדם כמ״ש כתפארת אדם לשבת בית שבחי׳ ת״ת** [תפארת] **שהוא כללות ז״א הנק׳ שם מ״ה** [שם מ״ה] **נקרא אדם.**

الأول هو مستوى اسم **מ״ה** (**מ״ה**, Mah)، الذي يُسمّى «آدم»، كما ورد: «كجمال الإنسان (**אדם**, adam)، ليسكن البيت»؛ فمستوى الجمال (**תפארת**, Tiferes)، وهو المعنى العام والجامع (**כללות** / **כללותם** / **כללותו**, klalus) للوجه المصغّر (**ז"א** / **זעיר אנפין**, Z'eir Anpin)، المسمّى اسم **מ״ה**، يُسمّى «آدم».

18 **ואמנם בחי׳ אדה״ר** [אדם הראשון] **היינו בחי׳ ח״ע** [חכמה עילאה] **שהיא ראשית האצי׳ ממש והוא בחי׳ שם ע״ב** [שם ע״ב]. **ולכן הוא דוקא שהיה גופו דומם.**

لكن مستوى آدم الأول (**אדם הראשון**) هو مستوى الحكمة العليا (**חכמה**, Chochmah)، وهي بداية عالم الانبثاق (**אצילות**, Atzilus) بعينه، وهو مستوى اسم **ע״ב** (Av). ولذلك كان جسده هو بالذات من الجماد.

כי בחכמה דוקא יסד ארץ שמהחכמה הוא שיכול להיות התהוות הדומם ואדרבה בדומם דוקא מתלבשת החכמה משא״כ בצומח שהרי כונן שמים הוא בתבונה בלבד.

فإنما «بالحكمة أسّس الأرض»؛ فمن الحكمة وحدها يمكن أن ينشأ الجماد، بل على العكس، فإن الحكمة تتلبّس بالجماد تحديدًا، بخلاف النبات؛ إذ إن «أقام السماوات» إنما يكون «بالفهم» وحده، أي بالفهم (**תבונה**, Tevunah).

משא״כ נפש החי לא יכלה להתלבש בגוף שמבחי׳ דומם

أما النفس الحيوانية (**נפש הבהמית**, nefesh habahamis)، فلم يكن في وسعها أن تتلبّس في جسد من مستوى الجماد.

שהרי מהבינה לא יכול להיות רק בחי׳ השתלשלות בלבד עו״ע [עילה ועלול] **והוא בחי׳ צומח ולא התהוות בחי׳ המל׳ הנקרא דומם שזה אינו אלא מח״ע** [מחכמה עילאה] **דוקא כו׳.**

إذ لا يمكن أن يصدر عن الفهم إلا مستوى من سلسلة العوالم الهابطة (hishtalshelus, **השתלשלות**)، أي سلسلة من العلة والمعلول، وهذا هو مستوى النبات؛ لا نشأة مستوى الملكوت (Malchus, **מלכות**)، المسمّى «جمادًا»، إذ لا يكون ذلك إلا من الحكمة العليا وحدها، إلخ.

וז״ש [וזהו שכתוב] **בבריאת האדם דוקא וייצר ה׳ אלקים בב׳ שמות. שבהן ועל ידן הוא התחברות החכ׳** [החכמה] **עם המל׳ כו׳:**

وهذا هو سبب ورود العبارة تحديدًا في خلق الإنسان: «وصاغ **ה׳ אלקים**»، باسمين؛ ففيهما وبهما يكون اتصال الحكمة بالملكوت، إلخ.

19 **ונמצא מובן מכ״ז** [מכל זה] **עכ״פ** [על כל פנים] **בטוב טעם ודעת מה שנפש החיה יש לה גוף שמבחינת צומח דוקא ונפש המדברת היותר עליונה יש לה גוף מבחינת דומם.**

يتبيّن لنا، على الأقل، بوجه وجيه ومعرفة، لماذا يكون للنفس الحيوانية جسد من المستوى النباتي تحديداً، في حين أن النفس الناطقة، وهي أرفع، يكون لها جسد من المستوى الجمادي.

כי אדרבה היא הנותנת כי נשמה גבוה היא שיכולה להתלבש בגוף נמוך דוקא כו׳.

بل على العكس، فهذا هو عين ما يقتضي ذلك: فالنفس العالية هي التي تستطيع أن تتلبّس بجسد منخفض تحديداً، إلخ.

וזהו בין למעלה ובין למטה כלומר בין בעולמות עליונים שיש שם דצח״מ [דומם צומח חי מדבר] **והם בחי׳ מלאכים הנק׳ בשם חיות ועופות כנ״ל כמ״ש פני אריה ופני שור ופני נשר כו׳**

وهذا جارٍ في الأعلى وفي الأسفل على السواء؛ أي في العوالم العليا أيضاً، حيث توجد مراتب الجماد والنبات والحيوان والناطق، وهي مراتب الملائكة الذين يُسمَّون «كائنات حيّة» (chayos, **חיות**) وطيوراً، كما ذُكر أعلاه، كما كُتب: «وجه أسد ووجه ثور ووجه نسر...» إلخ. —

ויש שם בחינת מדבר. ונשמת אדה״ר [אדם הראשון] **כולל כל נש״י** [נשמות ישראל] **כו׳. וכולם נולדים מהארץ שהיא מל׳ דאצילות.**

وهناك مستوى الناطق أيضاً. ونفس آدم الأول (**אדם הראשון**) تشمل جميع نفوس إسرائيل، إلخ. وكلها تولد من «الأرض»، وهي الملكوت (Malchus, **מלכות**) في عالم الانبثاق (Atzilus, **אצילות**).

20 והנה במאמר תוצא הארץ נפש חיה ועוף יעופף שהוא ענין התהוות נפש החיה אזי הגוף שלה יצא כאחד עם הנפש דהיינו שהיה הגוף בחינת צומח ויצא ביחד עם הנפש.

والآن، عند القول: «لتُخرج الأرض ذواتًا حية... ولتطر الطيور...»، الذي يتعلّق بحدوث النفس الحيوانية، خرج جسدها مع النفس؛ أي إن الجسد كان من مرتبة النبات، وخرج مع النفس.

והיינו מפני שגם הנפש נלקחה מחיצוניות הכלים דמל׳ לכן גופו ג״כ רוחני והוא בחי׳ צומח כו׳.

وذلك لأن النفس أيضًا أُخذت من البعد الظاهري (**חיצוניות**, chitzoniyus) لأوعية الملكوت؛ ولذلك كان جسدها أيضًا روحانيًا، وهو من مرتبة النبات، إلخ.

אבל נפש המדברת של האדם לא נתהוית ביחד עם הגוף רק שאח״כ מתלבשת בגוף דומם דוקא היותר נמוך.

أما النفس الناطقة لدى الإنسان فلم تحدث مع الجسد؛ بل إنها تلبس الجسد بعد ذلك، وهو جسد جامد على وجه الخصوص، وهو الأدنى.

כי להיותה בעצמה עליונה ביותר ע״כ יכלה לסבול גם גוף גשמי כו׳

فلأنها عالية جدًا في ذاتها، استطاعت لذلك أن تحتمل حتى جسدًا ماديًا، إلخ.

(וכמ״ש ג״כ במ״א שזהו ענין ההפרש בין זיווג נשיקין שממנו התהוות המלאכים שהוא רוחני ביותר. ומ״מ הוא רק השפעה חיצוני׳ ולכן לא יכולים להתלבש בגוף גשמי. אבל זיווג גופני שממנו נשמות עם היותו השפעה גשמית אבל שרשו בפנימי׳ [בפנימיות / בפנימית] **דייקא ועי״כ מתלבשים בגופות כו׳)**

(وكما كُتب أيضًا في موضع آخر، فهذا هو معنى الفرق بين «اتحاد القُبَل»، الذي نشأت منه الملائكة، وهو روحاني للغاية، ومع ذلك ليس إلا تأثيرًا خارجيًا؛ ولذلك لا تستطيع الملائكة أن تلبس جسدًا ماديًا. أما الاتحاد الجسدي، الذي تأتي منه النفوس، فعلى الرغم من أنه تأثير مادي، فإن أصله في البعد الباطني (**פנימיות**, pnimiyus) تحديدًا؛ ولذلك تلبس النفوس أجسادًا، إلخ.)

ובין למטה דהיינו בהתהוות דצח״מ [דומם צומח חי מדבר] **גשמיים מהארץ הלזו שנפש החיה יצאה מהארץ ממש**

وكذلك الأمر في الأسفل، أي في حدوث الجماد والنبات والحيوان والإنسان الناطق المادي من هذه الأرض: فقد خرجت النفس الحيوانية من الأرض نفسها.

דהיינו שחומר וצורה של החי שהוא ענין נפשו החיונית וגופו יצאו שניהם מן הארץ כמו שיצא הצומח בחומר וצורה שלו ויצאו שניהם כא׳ [כאחד] **להיות סמוכים וקרובים בערך כנ״ל.**

أي إن المادة والصورة للحيوان، وهما نفسه الحيوية وجسده، قد خرجتا كلتاهما من الأرض، كما خرج النبات بمادته وصورته؛ وخرج الاثنان معًا، متجاورين ومتقاربين في المرتبة، كما قيل أعلاه.

אבל במדבר אינו כן כנ״ל שהגוף נתהוה מן הארץ בבחי׳ דומם ואח״כ נתלבשה בו נפש מלמעלה והיא הנפש המדברת שלא יכלה לשכון בבחי׳ צומח רק בדומם גשמי כו׳.

أما الإنسان الناطق فليس الأمر فيه كذلك، كما قيل أعلاه: فقد حدث الجسد من الأرض في مرتبة الجماد، ثم لبسته نفس من الأعلى؛ وهي النفس الناطقة، التي لم تستطع أن تسكن في مرتبة النبات، بل في الجماد المادي وحده، إلخ.

והיינו כי גם למעלה מעלה בבחי׳ אצי׳ הוא כמו״כ [כמו כן] **שהחי מתלבש בצומח והם סמוכים כאחד והוא מ״ש כונן שמים בתבונה וארץ יסודתה בהררי קדש ח״ע** [חכמה עילאה] **כו׳:**

وهذا لأن الأمر كذلك أيضًا في المستويات العليا جدًا، في عالم الانبثاق (Atzilus ,**אצילות**): فالحيواني متلبّس بالنباتي، وهما متجاوران كأنهما واحد. وهذا ما ورد: «أقام السماوات بالفهم (Tevunah ,**תבונה**)»، والأرض: «أساسها في الجبال المقدسة»؛ [أي] الحكمة العليا (Chochmah ,**חכמה**)، إلخ.

LikuteiTorah.com
الباراشا الحاسيدية

حول هذه الطبعة

This edition contains the Hebrew text وthe English translation.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

الترجمة العربية والشروح: أُعدّت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro:batch)، وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرَس مَاماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

من likuteitorah.com/ar/torah-ohr/bereishis/5/

إهداء تكريمًا لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق